Oponentský posudek na magisterskou práci

Bc. Jan Endlicher:
Zvládání náročných situací spojených s profesionálním sportem z pohledu sportovců
Katedra psychologie, FSS MU, 2021

Přehledně a se smyslem nejenom pro úplnost, ale i dramatičnost představil diplomant stresory ohrožující nejenom výkon, ale především zdraví a život profesionálních sportovců. Není však jasné, zda jsou stresory odlišné od náročných situací nebo zda oba pojmy jsou používány promiskue. V následující kapitole zachycuje autor důsledky stresorů jako jsou deprese a suicidální tendence profesionálních sportovců. Název kapitoly – *Možné negativní jevy* – není příliš výstižný, jde spíše o možné konsekvence stresorů, označení „negativní jevy" má hodnotící valenci. Navíc není zřejmé kam takové hodnocení směřuje – může implikovat morální selhání, diplomant však neměl v úmyslu implantovat profesionálním sportovcům pocity viny za deprese či suicidální myšlenky. Teoretický úvod uzavírají kapitoly o překážkách vyhledávání pomoci, a copingových strategiích, které bezprostředně korespondují s tématem diplomové práce.

Pro vlastní výzkum se diplomant rozhodl, že použije pouze příběhy mužů, svoji volbu zdůvodňuje odkazem na odborné studie, o kterých referuje v úvodu. Pozoruhodné je kritérium vyššího počtu sebevražd u mužů – profesionálních sportovců. Se znalostí odborné literatury kritérium dále specifikuje fokusem na úrazy hlavy. V diskuzi by diplomant mohl tuto souvislost, která se jeví jako relevantní, rozvinout *(proč jsou muži-profesionální sportovci s úrazy hlavy náchylnější k páchání sebevražd*?). Vzorek byl vytvořen kompetentně. Avšak výzkumná otázka poněkud absentuje.

Diplomant dále detailně popisuje tvorbu dat. Je to zcela pochopitelné, neboť pracoval s již vytvořenými a veřejně přístupnými texty. Z popisu je zřejmé, jak jednotlivé příběhy vznikaly, a tudíž je transparentní, že nejde o autentické vyprávění (diplomant nezatajil tento mírně fabrikující prvek). V této souvislosti se vnucuje otázka, zda přece členové týmu „Bez frází" nepřizpůsobovali příběhy sportovců intencím projektu, byť v dobrém úmyslu či nevědomě. Jde však o přiznaný prvek, a proto si i takové texty zaslouží psychologickou pozornost. Metoda zakotvené teorie byla ve vztahu k daným podmínkám vybrána a použita přiléhavě. Postup popsal diplomant s ohledem na specifika vlastního výzkumu, nezůstal v rovině obecných charakteristik. Rozsáhlý materiál (200 stran textu)

analyzoval diplomant s opravdovým zaujetím, které jej dovedlo k identifikaci centrální strategie zvládání, totiž k vášni. Jakkoli se jeví tento emocí sycený postoj neobvyklý v kontextu zvládání, má svoje opodstatnění, což diplomant v interpretaci osvětlil a přesvědčivě doložil úryvky příběhů. Současně si je vědom odvrácené strany vášně, která naopak může vést ke zhroucení. A tak se zcela zákonitě vynořuje otázka, zda nejde o komplexnější jev, než jenom strategii. V rámci teorie temperamentu bych tuto „strategii" nazval aviditou čili vášnivým zaujetím (podle Heymanse a Wiersmy, resp. V. Smékala). *Je možné, aby silná dispoziční charakteristika ovlivnila podobu zvládací strategie? Není vliv osobnosti v takových extrémních zkušenostech přece jen značný, a to navzdory nepředpojatému přístupu ke zkoumání problému? Co z toho eventuálně může plynout pro další výzkumy?*

Za originální považuji identifikaci copingové strategie nazvané „ohrožení druhé osoby" – je to vlastně interpersonální decentrace či mentalizace ve službě zvládání.

Teorie zvládání náročných situací, s nimiž jsou konfrontování profesionální sportovci-muži, je původním příspěvkem do diskuze o dopadech profesionálního sportu na psychiku aktérů. V diskuzi neporovnává diplomant konkrétní nálezy jiných výzkumů se svými vlastními, ale pouze globálně reflektuje navrženého modelu na pozadí prezentovaných studií v úvodu. Značnou část diskuze zaplňuje objasňováním limitů.

Diplomant by nakonec odpovědět na otázku, *co je to obsahová hloubka či hlubší příběh, o kterých ve své práci píše.*

Práce splňuje kritéria stanovená pro texty tohoto druhu. Proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji předběžně hodnocení **C (dobře).**

Brno, 15.06. 2021

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.